

Treniranje dečkov in deklic starih do 14 let ali sojenje njihovih tekem, ima poudarjen vzgojno-izobraževalni pomen. Tega se morajo trenerji in sodniki, ki se z njimi ukvarjajo, zavedati. V pomoč pri uspešnem opravljanju tega poslanstva, smo sestavili etični kodeks za trenerje in etični kodeks za sodnike.

ETIČNI KODEKS ZA TRENERJE, KI TRENIRAJO DEČKE IN DEKLICE

- Do mladih igralcev in igralk se obnašaj kot dober športni vzgojitelj in učitelj. Tvoj glavni cilj ni zmagovati za vsako ceno, temveč uspešno vzgajati in poučevati mlade košarkarje in košarkarice. Vеди, da je šport v mlajših starostnih kategorijah predvsem sredstvo za vzgajanje, učenje, sprostitvev in zabavo. Igralec, ki redno trenira, ima vso pravico, da tudi igra.
- Vsi mladi igralci ne bodo postali članski igralci, ker nimajo ustreznih zmožnosti. Če bodo igro vzljubili, bodo kljub temu ostali v košarki in morda postali pomožni sodniki, sodniki, trenerji ali organizatorji. Takšne igralce poskušaj usmerjati tudi v vloge, v katerih bo uspešnejši. Pri vzgoji in poučevanju teh kadrov se poveži z drugimi strokovnjaki.
- Šolski uspeh igralcev in igralk je ravno tako pomemben kot igralski. Spodbujaj jih k učenju in vestnemu opravljanju šolskih obveznosti.
- Mladim igralcem in igralkam bodi vzor, ki ga bodo želeli posnemati in mu zaupali. Do njih bodo pošten in nepristranski. Če je le mogoče pred njimi ne kadi, še manj pa se vdajaj alkoholu.
- Pokaži jim ustrezno navdušenje do dela, ki ga opravljaš, in optimizem. Spodbujaj medsebojno pomoč in sodelovanje med igralci ali igralkami. Ste moštvo in ne skupina posameznikov!
- Svojim igralcem in igralkam postavi pravila še dopustnega obnašanja v moštvu ter kazni za kršenje teh pravil. Pravila morajo igralci in igralke sprejeti in se jih nato tudi držati. Pri tem bodo dosledni.
- Tudi s starši svojih igralcev in igralk se dogovori za pravila medsebojnega sodelovanja in sporazumevanja ter medsebojno pomoč pri vzgajanju njihovih otrok.
- Izogibaj se nepotrebnim telesnim dotikom z igralci ali igralkami, ki presegajo običajno trenerjevo delo in pomoč. Ne zlorabi njihovega zaupanja!

- Spoštuj dostojanstvo svojih igralcev ali igralk in sodelavcev. Prostaško, žaljivo in nasilno izražanje ali obnašanje ni primeren način za njihovo vzgajanje.
- Trenerska opravila opravljaj odgovorno. Na treninge in tekme prihajaj ob dogovorjenem času. Če zaradi zadržanosti ne moreš priti na trening ali tekmo, pravočasno poišči ustreznega namestnika. Na vodenje treningov in tekem se dobro pripravi. Varovance seznanjaj tudi o higieni in varnosti.
- Bodi stvaren. Od svojih igralcev ali igralk pričakuj stvari, ki so primerne njihovi starosti, stopnji telesnega in duševnega razvoja ter znanju. Ne izbiraj take taktike (npr. **conske obrambe, conske pressing obrambe, neuniverzalnih postavljenih napadov**), ki slabo vpliva na njihov razvoj. Pri poučevanju košarke upoštevaj načelo sistematičnosti in postopnosti.
- Na treningih nazorno demonstriraj in razlagaj, med vadbo pa dobro opazuj igralce ali igralk, odkrivaj njihove pomanjkljivosti in napake ter jih popravljaj.
- Spodbujaj igralce in igralk, da bodo na tekmah igrali po svojih najboljših močeh, pogumno in športno. Naj ne naredijo tekmeu tega, česar ne želijo, da bi oni storili njim.
- Spoštuj dostojanstvo igralcev in igralk ter trenerja nasprotnega moštva. Če je tvoje moštvo premočno, daj možnost tistim, ki manj igrajo. **Ne izživljaj se nad šibkejšimi!** Pokaži svojo vrednost proti sebi enakim!
- Nauči igralce in igralk razumsko prenašati zmago in poraz. Po zmagi jih pohvali, pri tem pa ne podcenjuj ali ne žali tekmea. Po porazu jih potolaži in preusmeri njihovo pozornost na uspešne stvari, ki so jih storili med tekmo. Če so tekmo odigrali po svojih najboljših močeh, se nimajo česa sramovati. Naj čestitajo tekmeu, ki je trenutno boljši.
- Prikaži igralcem in igralkam sodnika kot sodelavca, ki je nujno potreben. Na igrišču je zato, da z uveljavljanjem pravil omogoči enakovredno igro obema moštvoma. Ne spodkopavaj sodnikove avtoritete. Na tekmi morata biti partnerja, ki skupaj vzgajata in poučujeta mlade igralce in igralk.
- Dovolj sodniku, da ti svojo odločitev razloži in pojasni. Njegovo razlago poslušaj in jo poskusi sprejeti.

- Tudi sodniki se na pionirskih tekmah učijo in delajo napake. Če tekmo sodi neizkušen sodnik, ne pričakuj brezhibnega sojenja, ne pritiskaj nanj ter ne komentiraj njegovih napak pred igralci in igralkami. Od sodnika pa pričakuj pošten in odgovoren odnos do sojenja in njegovega vzgojnega poslanstva.
- Tako kot vsak človek je tudi trener zmotljiv. Ne krivi za svoje napake igralce, sodnike ali druge prisotne. Bolje je, da jih priznaš in jih odpraviš.
- Treniranje mladih igralcev (igralk) je odgovorno delo, zato se nenehno strokovno izobražuj. Svoje znanje poskušaj izpopolniti tudi na mejnih področjih (pedagoškem, psihološkem, fiziološkem ipd.)

ETIČNI KODEKS ZA SODNIKE, KI SODIJO TEKME DEČKOV IN DEKLIC

- Do pionirskih tekem imej enak odnos kot do drugih tekem. Tudi za igralce in igralko na pionirskih tekmah je njihova tekma najpomembnejša, zato si zaslužijo najboljše sojenje, ki jim ga lahko ponudiš.
- Upoštevaj, da je šport v mlajših starostnih kategorijah predvsem sredstvo za vzgojo, učenje in zabavo. Pri najmlajših igralkah in igralcih imata njihova varnost in zabava prednost pred vsem ostalim.
- Na tekmo pridi pravočasno in urejeno (v sodniškem oblačilu in obutvi). Na igrišče pridi dovolj zgodaj, da lahko opraviš svoje dolžnosti pred tekmo. S tem pokažeš svoj pozitivni odnos do mladih igralcev in igralk ter vseh sodelujočih.
- Pred začetkom sojenja z izkušenejšim sosodnikom razjasni morebitne dvome v zvezi s pravili, manj izkušnemu sodniku pa tudi svetuj in pomagaj.
- Na pionirskih tekmah uveljavljaj in ščiti pravila, obenem pa igralce in igralko tudi vzgaajaj in poučuj. Pravil se lahko naučijo le, če jih boš dosledno upošteval in tolmačil. Kadar je možno ali potrebno, igralca ali igralko kratko opozori na kršitev in mu svetuj kako naj jo odpravi.
- Tvoja naloga in dolžnost je, da razsojaš v spornih situacijah. Zato moraš soditi pošteno in nepristransko. Pri odločanju naj te ne vodi starost, spol ali izgled igralca ali igralko, temveč zgolj dogodki na igrišču. Upoštevaj tudi znanje sodelujočih.

- S poštenim in nepristranskim sojenjem ter enakovrednim obravnavanjem vseh igralcev in igralk, trenerjev in drugih sodelujočih spodbujaj športno vedenje (fair play) med njimi. So tekmeci, ki drug drugemu omogočajo igranje, zabavo in primerjanje svojih zmožnosti, in ne sovražniki.
- Do vseh sodelujočih na tekmi bodi vkljuden in obziren (spodoben). Ne ocenjuj dela trenerja in drugih sodnikov, če to ni nujno. S trenerjem se morata zavedati, da sta na tekmi predvsem zaradi igralcev. Trener in sodnik si na tekmi nista nasprotnika, ampak partnerja pri vzgajanju in učenju mladih igralcev in igralk.
- Ko se igralec, trener, spremljevalec ali gledalec neprimerno obnaša ali ne spoštuje kogarkoli od sodelujočih na tekmi, uporabi pooblastila, ki ti jih dajejo košarkarska pravila in tekmovalne pozicije.
- S kršiteljem ne razpravljaj in se izogibaj dodatnemu zaostrovanju. Nešportno vedenje kaznuj s kaznimi, ki jih imaš na razpolago. Ne bodi nespoštljiv ali maščevalen.
- Odločitve obeh sodnikov so med tekmo enakovredne, zato ne dvomi v odločitve svojega sosodnika. Če ni prepričan, kaj se je zgodilo, mu pomagaj.
- Tudi sodnik se lahko zmoti, zato bodi pripravljen priznati svoje napake in jih popravi.

Osnutek obeh kodeksov so pripravili: Simon Ličen, Mateja Lončar in Brane Dežman. Predlog kodeksa za trenerje je sprejel Strokovni svet ZKTS, kodeksa za sodnike pa Strokovni svet ZKSS maja leta 2006.

Bibliografski podatki gradiva:

ZKTS (2006). Etični kodeks za trenerje, ki trenirajo dečke in deklice. Trener ZKTS, 6, 1:5-6.

ZKSS (2006). Etični kodeks za sodnike, ki sodijo tekme dečkov in deklic. Trener ZKTS, 6, 1:7-8.